

Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja

Toplina doma i ljudske riječi

Kada se govori o obiteljskom nasilju, najčešće se kreće od podjele na psihičko, fizičko, seksualno i ekonomsko, a mi ćemo se ovom prilikom kratko osvrnuti na one najmanje prepoznatljive oblike, kao i na sam termin žrtve obiteljskoga nasilja.

Riječ žrtva, koja se koristi u kontekstu osobe koja je izložena nasilju u obitelji, nije najsretniji termin, ali se koristi u nedostatku boljega, imajući na umu da je osoba koja traži pomoć puno više od žrtve. Osobama u savjetovanju često su prihvatljiviji termini „izložena nasilju“ ili „preživjela nasilje“.

U sigurnom okrilju

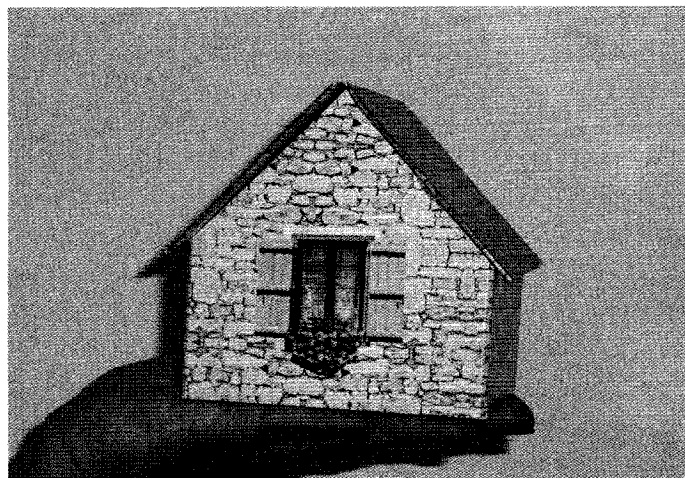
Od svih oblika nasilnoga ponašanja u obitelji, bilo da govorimo o fizičkom, psihičkom, seksualnom ili ekonomskom, iskustvo nam govori da je fizičko najlakše prepoznati i definirati.

U radu sa ženama koje su izložene nasilju u obitelji često prepoznajemo njihov osjećaj da nešto u partnerskom odnosu nije dobro, ali one to nisu u stanju verbalizirati drugim osobama, primjerice prijateljici, roditeljima ili djelatnicima u institucijama/organizacijama kada traže pomoć i podršku. Ekonomsko i seksualno nasilje često ostaju neprepoznati te se do razgovora o tim oblicima nasilja dolazi znatno kasnije u savjetovanju, nakon što se uspostavi odnos povjerenja te se žene osjećaju sigurno i zaštićeno dijeleći svoja najintimnija iskustva. Najviše poteškoća u definiranju odnosi se na prepoznavanje psihičkoga nasilja. Radi boljeg razumijevanja, navest ćemo najčešće oblike psihičkoga nasilja, kao što su situacije u kojima partner, ali isto tako i bilo koja druga osoba u obitelji, kada je ljubomoran vrijeđa, omalovažava, govori uvredljive riječi, optužuje za svoje ponašanje, prijeti da će napustiti ženu i oduzeti djecu, izolira partnericu od drugih osoba, nadgleda je, ne dopušta joj spavati. U psihičko zlostavljanje spadaju i zabrane upotrebe automobila ili telefona, izrazita ljubomora, donošenje svih odluka bez konzultacija s ukućanima i općenito maltretiranje članova obitelji.

Kada definiramo psihičko nasilje u obitelji, dobro je imati na umu da je psihičko nasilje ono koje je kod žrtve nužno prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost.

Nije svakoj ženi koja je izložena obiteljskom nasilju potreban siguran smještaj u Skloništu i iz toga razloga otvoreno je i Savjetovalište, koje je dostupno svima koji su izloženi obiteljskom nasilju.

Svaka osoba može se slobodno javiti i naručiti se za dolazak u Savjetovalište. Ako to iz nekog razloga nije moguće, tada se

može dogovoriti telefonsko savjetovanje, budući da se na telefon javljaju isključivo stručne djelatnice s višegodišnjim iskustvom u radu s osobama izloženim obiteljskom nasilju.

Ženama i djeci kojima je ugrožen život, zdravlje ili fizički integritet potrebno je osigurati siguran smještaj u Skloništu. Različiti su načini na koje se može realizirati smještaj u Skloništu. Svaka osoba može se obratiti osobno u Savjetovalište, ili putem telefona, te zatražiti smještaj prilikom čega će dobiti sve potrebne informacije. Također, u Skloništu se može doći posredstvom policije ili centra za socijalnu skrb s kojima U.Z.O.R. ima odličnu suradnju.

Svaka ima svoju priču

U radu sa ženama primijećen je njihov veliki strah od nepoznatog, uz negativna očekivanja i predrasude. Ipak, obično već pri prvom dolasku žena i djece u Sklonište slijedi uzdah olakšanja, nakon čega govore kako su imale neku neodređenu sliku o tome kako izgleda život u Skloništu. Često se čuju rečenice: „Mislile smo da ćemo biti zaključane... da nećemo smjeti izlaziti... da se nećemo smjeti javiti roditeljima i prijateljima... da nećemo smjeti s djecom u grad ili park..“, no na kraju se ugodno iznenade uvjetima i atmosferom u Skloništu. Sve osobe zaslužuju kvalitetnu podršku koja, uz ljudski, stručan i profesionalan odnos, uključuje i ugodno mjesto za stanovanje, a nužna pravila u Kući ni na koji način ne ograničavaju njihove slobode i dostojanstvo.

Svaka žena koja je na bilo koji način izložena nasilju u obitelji osoba je sa svim svojim specifičnostima i različitostima koje nastojimo prepoznati i ne pokušavamo ju svrstati „u kućice“ niti želimo promatrati u kategoriji žrtve obiteljskog nasilja. Svaki pokušaj da o ljudima s kojima radimo razmišljamo kroz prizmu kategorija vodi do propuštanja velikog broja informacija, uvida, znanja i vrijednosti koje osoba nužno ima. Uvjereni smo da nema

univerzalnog modela kako raditi sa ženama koje su izložene nasilju u obitelji i inzistiramo na individualnom pristupu i prepoznavanju specifičnih potreba svake pojedine žene i djeteta. Naša je uloga pomoći ženi da pronađe svoj put na način koji je njoj najprimjereniji u određenom trenutku.

U.Z.O.R., kao organizacija koja vodi Sklonište, polazi od pretpostavke da žene koje su izložene obiteljskom nasilju i njihova djeca zaslužuju dobiti pravu mogućnost za novi početak, za život bez nasilja, i zato nastoji osigurati najbolje uvjete, kako prostorne, tako i one ljudske, kako bi se to i ostvarilo. Što znači „ljudske uvjete“? Kontinuirano usavršavanje djelatnica koje rade sa ženama i djecom te njihova osviještenost za potrebe korisnika, kao i primjeren odgovor na te potrebe, dovode do osiguravanja konteksta za međusobnu komunikaciju i stvaranje uvjeta za ostvarivanje potencijala pojedinca.

Principi rada u Skloništu U.Z.O.R.-a usmjereni su na poštivanje svakog pojedinca i prilagodbu njegovim individualnim potrebama i mogućnostima. Sklonište nije dom socijalne skrbi, već mjesto na kojem osoba, uz stručnu pomoć i podršku, može dobiti potrebnu zaštitu te mogućnost promjene svoga života i priliku za novi početak.

Zasaditi sjeme samopoštovanja

Uvažavajući činjenicu da su žene koje dolaze u Sklonište odrasle osobe, koje su zbog nasilnog ponašanja svog partnera ili drugog člana obitelji bile primorane pronaći zaštitu, važno je pomoći im vratiti vjeru u sebe i svoje sposobnosti. U tom smislu potrebno je razumjeti kontekst zbog kojega to nisu mogle učiniti samostalno, ali i promijeniti referentni okvir za tumačenje te situacije te im pomoći uvidjeti da je potražiti konkretnu pomoć kada je potrebna znak zrelosti, a ne slabosti, i često predstavlja prvi i odlučujući korak ka promjeni postignutoj vlastitim snagama.

Da bi žene mogle početi vjerovati da mogu same, važan je individualizirani pristup i prilagodba potrebama i mogućnostima svake pojedine žene i njezinom sustavu postojeće podrške, kako bi im se na toj osnovi pomoglo osigurati uvjete za život bez nasilja.

Iako možda zvuči banalno, mogućnost koja je u Skloništu pružena ženama da same organiziraju vođenje kućanstva, prehranu, same preuzmu određene obveze kojih su prije bile lišene, poput brige o financijama, osigurava uvjete za stjecanje, odnosno vraćanje samopouzdanja, povjerenja u sebe i svoje mogućnosti, kao i spoznaju da to mogu napraviti same i biti samostalne. Takav kontekst značajno pridonosi samoostvarenju, a posebice je to važno imajući na umu da u nasilnom odnosu i u okruženju obiteljskog nasilja nisu mogle sudjelovati u donošenju odluka, često čak ni o onim svakodnevnim stvarima.

Njegovanje principa i načina rada temeljenih na individualnom pristupu, a posebice u tipu socijalne usluge poput stanovanja, često je iznimno zahtjevan zadatak. No, dosadašnja iskustva, rezultati, kao i evaluacija od strane korisnika, govore nam da

takav tip usluge značajno pridonosi samopouzdanju i osamostalivanju.

Odluka o odlasku od nasilnog partnera nije dovoljna bez sveobuhvatne, kvalitetne i sustavne podrške svih dionika društva.

Raditi takav posao, biti dio priče sa ženama i djecom koja su preživjela obiteljsko nasilje i nastojati im pomoći u pronalasku izlaza i stupanja u slobodan život bez nasilja, težak je i iscrpljujući zadatak, koji organizacija koja vodi sklonište sigurno ne može kvalitetno realizirati bez podrške lokalne zajednice, državnih tijela i društva u cjelini.

Pomoći znanjem

Rezultati govore sami za sebe: u posljednje tri godine niti jedna žena koja je boravila u Skloništu nije se vratila počinitelju nasilja, sve su sebi i svojoj djeci uspjele nakon odlaska iz Skloništa osigurati uvjete za miran, kvalitetan i sretan život. Važno je napomenuti da je u tome značajno pomogla lokalna zajednica, odnosno Grad Rijeka subvencijama, primjerice za stanovanje, boravak u vrtiću, marendu u školi, produženi boravak u školi, prijevoz i dr., i da to predstavlja važan aspekt podrške ženama i njihovoj djeci, posebno nakon odlaska iz Skloništa. Subvencije koje osigurava Grad Rijeka zasigurno visoko pozicioniraju Rijeku na ljestvici socijalno osjetljivih gradova.

Stručnim radom u Skloništu te pozitivnim i poticajnim okruženjem lokalne zajednice postižu se iznadprosječni rezultati i značajno visok postotak osamostaljenja žena nakon izlaska iz Skloništa. One nakon toga više nisu ovisne ni o kome, a onda nisu niti primorane na povratak nasilnome partneru.

Ono što valja imati na umu u radu sa ženama koje su izložene nasilju u obitelji, a i s ljudima općenito, jest da treba pažljivo slušati, čuti i nastojati razumjeti, a onda i staviti sve naše znanje i vještine koje imamo na raspolaganje kako bismo osigurali uvjete za kreiranje konteksta koji olakšava promjene.

Želimo istaknuti da, iako vlada uvriježeno mišljenje da se žene nakon boravka u skloništu u velikom broju vraćaju nasilnom partneru, naše iskustvo govori da velika većina žena po odlasku iz Skloništa živi samostalan život, zapošljavaju se i ne ovise ni o pojedincu niti o društvu, ali za to im treba osigurati sustavnu, kvalitetnu i sveobuhvatnu podršku.

Paula Bogović, dipl.psih.
Duška Car Drljača, dipl.psih.

